

Maqola va tezis yozishning “VAAV” usulidan samarali foydalanish imkoniyatlari

Ilmiy maqola – bu ilmiy izlanish natijalarini tizimli va aniq tarzda ifodalovchi yozma ish bo‘lib, u ilmiy jamoatchilik bilan bilim almashishning asosiy shaklidir. Uning ahamiyati quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

1. Yangi bilimlarni tarqatadi – muallifning tadqiqot natijalari boshqa olimlar, talaba va amaliyotchilar uchun foydali bo‘lishi mumkin.

2. Ilmiy almashinuvni ta‘minlaydi – maqola orqali olimlar o‘zaro fikr almashadi, tanqidiy tahlil qiladi va yangi g‘oyalar yuzaga keladi.

3. Reputatsiya va martaba uchun muhim – ilmiy maqolalar soni va sifati olimning ilmiy salohiyatini belgilaydi, bu esa grantlar olish yoki lavozim ko‘tarilishida yordam beradi.

4. Fan rivojiga hissa qo‘shadi – har bir maqola mavjud bilimlarga yangilik olib kirib, fanning rivojlanishiga zamin yaratadi.

5. Tajriba va metodologiyani hujjatlashtiradi – boshqa tadqiqotchilar sizning yondashuvingizni tahlil qilib, uni takrorlashi yoki rivojlantirishi mumkin.

“VAAV” usuli — bu maqola yoki tezis yozishda tartibli va aniq fikr ifodalashni osonlashtiradigan yozuv metodikasidir. Bu usul to‘rt asosiy bosqichdan iborat bo‘lib, har bir harf quyidagilarni anglatadi:

V – Vaziyat (Situation)

Mavzuni kirish qismida aniqlashtirasiz. Vaziyatni tushuntiring: bu mavzu nima haqida? Qayerda, qachon, qanday sharoitda sodir bo‘lgan?

Maqsad — o‘quvchiga kontekst berish.

A – Asosiy g‘oya (Main Idea)

Sizning fikringiz, pozitsiyangiz yoki asosiy tezisingiz shu yerda ifodalanadi. Bu qismda "Menimcha...", "Shunga ishonamanki..." kabi iboralar bilan o‘z nuqtai nazarangizni aniq aytishingiz mumkin.

A – Asoslash (Evidence/Explanation)

O‘zingiz bildirgan fikrni dalillar, misollar yoki tahlil bilan asoslab bering. Bu tarixiy fakt, statistik ma’lumot, shaxsiy tajriba yoki adabiyotdan misol bo‘lishi mumkin.

V – Xulosa (Conclusion)

Asosiy fikringizni qisqacha takrorlab, yakuniy xulosaga kelasiz. O‘quvchiga sizning nuqtai nazarangiz to‘g‘riligini yana bir bor ko‘rsating.

Misol sifatida oddiy VAAV tuzilmasidagi paragraf:

Vaziyat: Bugungi kunda yoshlar orasida kitob o‘qish odati kamaymoqda.

Asosiy g‘oya: Menimcha, bu holat yoshlarning bilim darajasining pasayishiga olib keladi.

Asoslash: Chunki kitob o‘qish nafaqat lug‘at boyligini oshiradi, balki tanqidiy fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Misol uchun, muntazam kitob o‘qiydigan talabalar imtihonlarda yuqori ball olishadi.

Xulosa: Demak, kitob o‘qish odatini rivojlantirish yoshlarning shaxsiy va akademik yutuqlari uchun muhimdir.

Ilmiy maqolaning ilmiy ahamiyati quyidagi jihatlarda yaqqol namoyon bo‘ladi:

1. Yangi bilimlar yaratadi va tarqatadi

Ilmiy maqolalar orqali olimlar o‘z tadqiqot natijalarini ilmiy hamjamiyat bilan baham ko‘radi. Bu esa mavjud bilimlar bazasini kengaytiradi va fan rivojiga hissa qo‘shadi.

2. Ilmiy muammolarni yechishga xizmat qiladi

Har bir maqola ma’lum bir muammoni ko‘taradi va unga ilmiy asoslangan yechim taklif qiladi. Bu ilmiy-tadqiqot ishlarining asosiy maqsadidir.

3. Ilmiy almashinuv va muloqotni rivojlantiradi

Maqolalar konferensiyalar, jurnallar yoki ilmiy bazalarda chop etilishi orqali boshqa olimlar tomonidan o‘qiladi, tahlil qilinadi va muhokama qilinadi. Bu esa fikrlar almashinuviga yo‘l ochadi.

4. Tajribaning hujjatlashtirilgan shakli

Tadqiqot metodlari, eksperimentlar va kuzatuvlar maqola orqali rasmiylashtiriladi. Bu boshqalarga tadqiqotni takrorlash yoki undan foydalanish imkonini beradi.

5. Olimning ilmiy salohiyatini aks ettiradi

Chop etilgan maqolalar soni va sifati olimning tajribasi, izlanish darajasi va fan oldidagi hissasini ko'rsatadi. Bu akademik reyting, grantlar yoki ilmiy unvonlar olishda muhim rol o'ynaydi.

Ilmiy maqola yoki tezis yozish oddiy 4 bosqichli VAAV usulidan iborat texnika bilan amalga oshirish tez va samarali ma'lumotlar va tadqiqotlarni jamlash mumkin:

V – Vizyon (Maqsadni belgilash) deb olsak, bunda maqolani yozishdan oldin savol berish kerak. Misol uchun “Nimani isbotlamoqchiman?” yoki tanlangan mavzu aniq bo'lsa uni qaysi tomonini yoritmoqchis bo'lsa, “Raqamli iqtisodiyot samaradorligi qanday oshadi?” kabi savol bilan boshlash maqsadga muvofiq keladi.

A – Analiz (manbalar va dalillar)da esa eng muhim 5–7 ta ishonchli manbani tanlash kerak. Bularga eng ommabop va ilmiy salohiyatni oshiradigan statistikalar, ilmiy ishlar, real misollar bilan mustahkamlash zarur hisoblanadi.

A – Arxitektura (tuzilma yaratish)da ilmiy maqola skeletini hosil qilinadi. Asosan quyidagicha:

Kirish: Muammo va dolzarblik

Asosiy qism: 2-3 ta asosiy dalil.

Xulosa: Natija va tavsiyalar. Tezis? 3-5 gapdan iborat qisqa xulosa!

V – Voqelik (Yakuniy tahrir)

Reklama kabi yozing! Qisqa, lo'nda, qiziqarli! Misol: “Tadqiqotlar ko'rsatdiki, 80% biznes raqamlashtirish orqali xarajatlarni 30% kamaytirgan!”